

Коммуникативные и объединительные процессы предусматривают такие основные результаты: а) знание и понимание истории развития украинского народа, его языка, культуры, обычаев и традиций; б) формирование на этой основе национального сознания, гражданского общества и политической нации; в) идентифицирование украинской поликультурной общности с украиноязычным образованием, духовностью и национальными интересами; г) консолидация украинского народа вокруг Украинской православной церкви, которая защищает, распространяет и сохраняет национальные ценности. Выводы могут иметь положительные и отрицательные характеристики. Они зависят от того, на каком этапе проводится исследование, какие отношения между политическими коммуникантами и коммуникатами, субъектами и объектами процесса, кому принадлежат средства массовой информации и коммуникации (далее СМИ и СМК), в каком состоянии находятся отрасли общественно-политической жизни государства и какая языковая политика функционирует на том или ином этапе государствообразования.

Ключевые слова: средства массовой информации и коммуникации, коммуникативный контекст языковой политики, конструктивный, объединительный потенциал украинского языка, деструктивный.

Savoyska Svitlana. Unity Potential of the Ukrainian Language in Communicative Context of Language Policy. Refers to the unifying potential of the Ukrainian language, which is considered in the context of communicative language policy, based on a process istoriolohichnyy and methods that are key in this study. Speech and Political Communication contribute to the development of minority languages and the languages of multicultural communities that are on the verge of extinction. Developed and nationalized mass media spread use of the Ukrainian language in any and all parts of the country, unite Ukrainian multicultural society around the Ukrainian language as a unified state. With this in mind, the goal of the problem is to identify the problems that impede consolidation processes around the Ukrainian language as a unified state and to show the potential of those communication capabilities that contribute to this. Communicative and unifying process involves the following main results: a) knowledge and understanding of the history of the Ukrainian nation, its language, culture, customs and traditions; b) formation of the basis of national identity, civil society and the political nation; c) identification of the multicultural community of the Ukrainian Ukrainian language education, spirituality and national interests; d) the consolidation of the Ukrainian people around the Ukrainian Orthodox Church, which protects, distributes and preserves national values. The findings may have both positive and negative characteristics. They depend on what stage of a study that the relationship between political communicators and communicators, subjects and objects of the process who owns the media and communication (the media and mass media), the condition of the field of social and political life of the state and that the language policy implemented at some point or another state.

Key words: media and communication, communicative context of language policy, constructive, unifying potential of the Ukrainian language, destructive.

Стаття надійшла до редколегії
04.09.2014 р.

УДК 327

**Наталія Романюк
Юлія Власюк**

Операция «Океанський щит»: внесок України в боротьбу з морським піратством

У статті висвітлено загальні особливості військово-морської операції НАТО «Океанський щит», головна мета якої – протидія піратству поблизу Африканського Рогу, Аденської затоки та берегів Сомалі. Особливу увагу приділено участі в ній України. Проаналізовано конкретні завдання та цілі, що стоять перед українською стороною, а також схарактеризовано часові, територіальні межі та форми участі українських військово-морських сил в операції. Оцінено результативність проведення антипіратської операції НАТО, а також переваг, що отримує Україна від таких видів співпраці з альянсом.

Ключові слова: військово-морська операція, протидія піратству, «Гетьман Сагайдачний», фрегат, НАТО, співпраця, контингент.

Постановка наукової проблеми та її значення. Морське піратство сьогодні є реальною загрозою для міжнародної безпеки всіх країн світу, адже 90 % світової торгівлі (23 % світового ВВП)

забезпечують морські перевезення [7]. Втрати світової економіки від сомалійського піратства оцінюються у 18 млрд дол. США щороку [1].

Україна, як партнер і активний учасник миротворчих операцій НАТО, чії громадяни й судна неодноразово ставали жертвами морських пограбувань, не залишилась осторонь проблеми піратства і вже сьогодні разом із міжнародною спільнотою докладає зусиль для розв'язання цього питання. Тому дослідження проблемиморського піратства, яка має тенденцію до зростання останнім часом, на сьогодні актуальне.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Проблему морського піратства та правові механізми боротьби із цим явищем досліджували Г. Анцелевич, Л. Давиденко, С. Соколюк, В. Прус, М. Будаков. Питання сучасного поширення піратських злочинів на морі та морського тероризму вивчав польський дослідник К. Кубіак. Російський учений Н. Савельєв розглядав різні форми боротьби міжнародної спільноти зі злочинністю на морі.

Незважаючи на значну кількість досліджень цієї проблеми, вона й на сьогодні актуальна й потребує подальшого через її загострення, диверсифікацію способів ведення піратської діяльності та втягнення все більшої кількості учасників. Окрім того, помітна відсутність досліджень окремих операцій НАТО, а також участі в них України, які становили б наукову та практичну цінність.

Мета статті – дослідити роль військово-морської операції НАТО «Океанський щит» у гарантуванні безпеки на морі та визначення внеску України в боротьбу проти морського піратства. Відповідно до мети розв'язували такі **завдання**:

- 1) розглянути передісторію виникнення операції НАТО «Океанський щит»;
- 2) визначити мету цієї військово-морської операції, її завдання, учасників, територіальні та часові межі;
- 3) дослідити результативність участі України в проведенні операції «Океанський щит»;
- 4) оцінити успішність реалізованих завдань учасниками операції.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів дослідження. «Океанський щит» – військово-морська операція НАТО, що розпочалась у серпні 2009 р., після завершення двох попередніх операцій, «Еллайд Провайдер», «Протектор», для протидії піратству в районі Африканського Рогу, Аденської затоки та узбережжя Сомалі [4]. Мета цієї операції – сприяти міжнародним зусиллям у протидії морському піратству разом із національними урядами країн цього регіону.

Північноатлантична рада НАТО рішенням від 19 березня 2012-го продовжила мандат військово-морської операції до кінця 2014 р. Варто зазначити, що операція НАТО діє в повній відповідності до резолюції Ради Безпеки ООН з боротьби із сомалійськими піратами (листопад 2011 р.), яка закликає всі національні уряди та регіональні організації докласти зусиль до боротьби проти піратів поблизу берегів Сомалі [3]. У межах операції триває тісна співпраця з іншими військово-морськими силами, у тому числі під керівництвом США, ЄС та національних суб'єктів, які активно протистоять морському піратству в регіоні.

Політичне керівництво операцією здійснює Північноатлантична Рада НАТО, а фактичне управління здійснює військово командування НАТО та Верховний головнокомандувач об'єднаними збройними силами у Європі, що делегував повноваження оперативного командування Морському Головнокомандуванню в м. Нортвуді (Великобританія).

Усі країни-союзники безпосередньо чи опосередковано беруть участь у проведенні військово-морської операції через структури НАТО або загальне фінансування. Також вони забезпечують Постійні військово-морські групи НАТО (*NATO Standing Maritime Groups – SNMG*) кораблями та морською патрульною авіацією на ротацийній основі. Починаючи з 2009 р., військово-морські сили НАТО (*SNMG 1* та *SNMG 2*) неодноразовозмінювали одна одну відповідно до операційних потреб Північноатлантичного союзу та різного роду викликів на морі. Змінювалися склад і кількість кораблів, задіяних в операції [3].

Військово-морські сили НАТО розташовуються поблизу Африканського Рогу, патрулюючи Аденську затоку, західну частину Індійського океану аж до Ормузької протоки (рис. 1).

На сучасному етапі в межах операції «Океанський щит» задіяна Перша постійна військово-морська група НАТО (*SNMG 1*) на чолі з комодором Геннінгом Амудсеном (ВМС Норвегії). У складі військових кораблів представлені: «Фрітьоф Нансен» (ВМС Норвегії), «Де Верт» (ВМС США), «Есберн Снаре» (ВМС Данії), «Гетьман Сагайдачний» (ВМС України) [3; 4].

Рис. 1. Територіальні межі операції «Океанський щит» [3]

Беручи до уваги високий рівень співпраці України з Організацією Північноатлантичного договору, в тому числі активну участь українських військових у миротворчих операціях НАТО, ще 8 червня 2011 р. Адміністрація Президента України схвалила пропозиції Міністерства оборони про залучення національних військових активів до операції «Океанський щит» під егідою НАТО [2].

2013 р. завдяки плідній роботі Комісії Україна–НАТО було досягнуто домовленості та підписано офіційну угоду на рівні міністрів оборони, П. Лебедєвим та Андерсом фог Расмуссеном, про участь нашої держави в операції «Океанський щит».

Отже, Україна стала першою країною-партнером НАТО, що долучилась до цієї військово-морської операції та залишається єдиною країною-партнером, що взяла участь у всіх операціях під егідою НАТО. Сьогодні українські військові входять до складу Багатонаціональних сил КФОР у Косові, Міжнародних сил сприяння безпеці в Ісламській Республіці Афганістан та беруть участь в антитерористичній операції НАТО «Активні зусилля» [5].

Україна зробила свій вагомий внесок у гарантування безпеки судноплавства в районі Африканського Рогу в межах операції «Океанський щит». Бойові завдання покладені на флагмана ВМС Збройних сил України – фрегата «Гетьман Сагайдачний» із палубним вертольотом КА27 та групу спеціального призначення на борту. Відповідно до ротацийних стандартів альянсу кораблі такого класу повинні перебувати в бойовому спорядженні від чотирьох до шести місяців у межах операції. Так, похід українського корабля триватиме 162 дні [2].

Відповідно до досягнутих домовленостей українські військові будуть здійснювати патрулювання морських територій для відвернення атак піратів, супроводження цивільних і торгових суден, а також перехоплення підозрілих кораблів. Центр судноплавства НАТО забезпечує повну й достовірну інформацію щодо морських перевезень у регіоні, сповіщає про потенційні загрози та сприяє превентивній діяльності військово-морських сил НАТО. Останні мають право висадитись на корабель для перевірки присутності піратів на борту.

Щоб запобігти нападу, захоплення чи викрадення, сили НАТО можуть застосувати силу чи погрозу силою. Затримані пірати в негайному порядку передаються національним правоохоронним органам. Окрім того, до компетенції НАТО належить інформативна діяльність щодо Передової практики відвернення нападів піратів (ВМР 4) [3].

Оперативний план операції «Океанський щит» визначив, що конкретні завдання український контингент буде виконувати у визначеному районі Аденської затоки – 220 миль на схід від порту Джибуті [5]. Варто відзначити, що всі витрати, пов'язані з підготовкою та виконанням тактичних бойових завдань операції українськими військовими, бере на себе Україна. Загалом сукупна вартість заходів, спрямованих на боротьбу з морським піратством, щороку становить 7–12 млрд дол. США [8].

За словами П. Лебедева, вартість перебування українських військових у складі багатонаціональних сил альянсу в районі Африканського Рогу сягне 90 млн грн. Відповідно до положень Річної національної програми співробітництва Україна–НАТО на 2013 р. (затвердженої Указом Президента № 371/2013 від 5 липня 2013 р.), забезпечення фінансування участі підрозділів Збройних сил України в операції НАТО «Океанський щит» покладено на міністерства фінансів та економічного розвитку й торгівлі України [2].

Згідно з офіційною угодою між Україною та НАТО, останній не має жодних зобов'язань щодо оплати, відшкодування збитків чи компенсацію за участь в антипіратській операції. Україна мала змогу узяти участь у багатонаціональних військово-морських навчаннях *SEABREEZE-2012*, завдяки яким флагман «Гетьман Сагайдачний» був задіяний до практичного відпрацювання тактичних процедур здійснення антипіратських заходів [12].

У межах операції «Океанський щит» український фрегат узяв участь у спільних навчаннях із китайським фрегатом «План Хенг Шуї», у ході яких успішно були виконані завдання з порятунку потерпілих від піратського нападу. Під час першого патрулювання в Аденській затоці українські військові надали першу медичну допомогу капітану іноземного судна, а під час другого патрулювання фрегат «Гетьман Сагайдачний» затримав підозріле судно і здійснив його контрольний огляд [3, с. 9].

З моменту долучення до військово-морської операції український військовий контингент разом з іншими успішно виконував покладені на нього завдання, про що свідчить зниження кількості нападів піратів на 40 % із 2009 р. [11]. Упродовж останніх чотирьох років піратами було скоєно 1045 нападів на судна в районі проведення операції «Океанський щит». Починаючи із січня 2013 р., в районі Африканського Рогу було зафіксовано 9 атак піратів і захоплено 2 судна, для порівняння із цим самим періодом 2012 р. – 75 атак, захоплено 14 суден і 250 осіб узято в заручники, а 2010 р., у пік піратської активності, було здійснено 445 атак, захоплено 53 судна [6].

Представники українських ВМС на чолі з адміралом Юрієм Ільїним узяли участь у конференції з морських питань, що проходила 21 листопада 2013 р. в Лондоні (Великобританія) [10]. У результаті переговорів було підписано Меморандум взаєморозуміння між НАТО та Україною щодо участі останньої в боротьбі проти піратів у межах операції «Океанський щит». Оцінюючи нинішню ситуацію в регіоні, було підбито деякі підсумки й підкреслено провідну роль українського фрегата, котрий успішно виконує покладені на нього завдання.

Участь України в цій конференції стала завершальним етапом в оформленні оперативного внеску українських ВМС до спільної боротьби проти піратської діяльності поблизу Африканського Рогу, а також слугує підтвердженням успішності зусиль обох сторін і свідчить про високий рівень партнерства України та НАТО.

У період з 12 жовтня 2013-го по 2 січня 2014 р. український національний контингент гарантував безпеку судноплавства у визначених районах Аденської затоки. Під час участі в операції корабель 47 діб провів у морі безпосередньо на патрулюванні в небезпечних районах. Усього було проведено шість патрулювань, 14 дружніх підходів до місцевих рибалок, оглянуто 10 суден, які викликали підозри в піратській діяльності.

Екіпажем вертольота Ка-27 ПС за період участі в операції виконано близько 100 польотів з метою ведення повітряних розвідок надводної обстановки. Було зупинено 8 швидкісних човнів, які не відповідали на запити корабля та продовжували свій рух. Вертолітний загін також забезпечив перельоти особового складу між кораблями в морі, при цьому було здійснено зліт-посадки на чотири іноземні кораблі.

Залучення українських військово-морських сил до проведення операції «Океанський щит» засвідчує високий рівень довіри з боку Альянсу, готовність України продовжувати традиції миротвор-

чої діяльності в межах НАТО і цим самим робити важливий внесок у забезпечення, підтримання та зміцнення міжнародної безпеки.

З січня 2014 р. національний контингент у складі екіпажу фрегату Військово-Морських сил Збройних сил України «Гетьман Сагайдачний», підрозділу спеціального призначення і вертолітного загону долучився до операції Європейського Союзу «Атланта».

Висновки та перспективи подальших досліджень. Україна отримує унікальну можливість для вдосконалення військового управління та модернізації засобів до ведення такого роду операцій поряд з іноземними військово-морськими силами. Ідеться про високий і якісний рівень спорядження, володіння іноземною мовою, оперативність у виконанні тактичних бойових завдань, що є цінним досвідом, котрий українські військові отримують під час таких операцій. Більше того, сьогодні варто сподіватись на розширення співпраці України та НАТО в межах операції «Океанський щит» завдяки інформаційній підтримці кампанії операції із залученням первинного національного Контактного пункту України в Севастополі, що наразі співпрацює з НАТО й виконує завдання операції «Активні зусилля».

З економічного погляду, Україна має власні національні інтереси в регіоні Африканського Рогу та Аденської затоки, пов'язані із цивільним та торговим судноплавством, тому успішність операції «Океанський щит» безпосередньо впливає на задоволення цих інтересів.

Участь України як першої країни-партнера у всіх миротворчих операціях НАТО, у тому числі й антипіратських, дасть змогу піднести рівень двосторонніх відносин на вищий щабель, поглибити взаєморозуміння і партнерство та підтвердити готовність України інтегруватись із міжнародною спільнотою в ім'я зміцнення міжнародної безпеки. З огляду на те, що операція «Океанський щит» триватиме до кінця 2014 р., доречними будуть подальші дослідження із цієї теми, зокрема й окремі питання участі України в антитерористичній операції НАТО «Активні зусилля».

Джерела та література

1. Будаков М. Морське піратство: що робити світовому співтовариству та Україні? / М. Будаков [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrudprom.com/digest/Morske_pratstvo_shcho_roboti_svtovomu_spvtovaristvu_ta_Ukran.html
2. Місія України при НАТО [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. – Режим доступу : <http://nato.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/16328-fregat-getyman-sagajdachnij-perehoriv-pidozrile-sudno-v-adenskyj-zatoci>
3. Офіційний сайт Морського Командування НАТО [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mc.nato.int/Pages/home.aspx>
4. Офіційний сайт НАТО [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nato.int/cps/en/natolive/index.htm>
5. Участь України у миротворчих операціях НАТО [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Міністерства Оборони України. – Режим доступу : http://www.mil.gov.ua/index.php?lang=ua&part=international_cooperation&sub=Participation_NATO_operations
6. Цирфа Ю. «Океанський щит»: українська участь у протидії піратству / Юлія Цирфа // Віче. – 2013. – № 17. – С. 8–11.
7. Kubiak K. Pryemoc na oceanach. Wspyfcyenesne piractwo i terroryzm morski / K. Kubiak. – Warsyawa : TRIO i Centrum Europejskie National, 2009. – 224 s.
8. Muravsky A. With Ocean shield Ukraine will spend 89 million hryvnias on the fight against sea pirates / A. Muravsky // Day. – 2013. – № 64.
9. NATO and Ukraine Navy Together in Fight Against Piracy [Electronic resource]. – Access mode : <https://worldmaritimeneeds.com/archives/96626/nato-and-ukraine-navy-together-in-fight-against-piracy/>
10. NATO and Ukraine sign agreement on participation in Operation Ocean Shield in the margins of Maritime Commanders Conference [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.mc.nato.int/PressReleases/>
11. NATO Counter-Piracy Ukrainian Frigate Trains with Chinese Frigate [Electronic resource]. – Access mode : www.mc.nato.int/.../NATO-Counter-Piracy-Ukrainian-Frigate-Trains-with-Chinese-Frigate.aspx
12. Ocean Shield: Military Delegations of Ukraine and NATO hold talks on board Hetman Sahaidachnyi Frigate [Electronic resource]. – Access mode : <http://un.mfa.gov.ua/en/press-center/news-from-ukraine/617/>

Романюк Наталя, Власюк Юлія. Операція «Океанський щит»: вклад України в боротьбу проти морського піратства. В статті розглядаються особливості військово-морської операції НАТО «Океанський щит», головною метою якої є протидія піратству поблизу Африканського Рогу, Аденського заливів та берегів Сомалі. Особливу увагу приділено участі в ній України. Проаналізовані кон-

кретные задачи и цели, стоящих перед украинской стороной, а также схарактеризированы временные, территориальные границы и формы участия украинских военно-морских сил в операции. Оценены результативность проведения антипиратской операции НАТО, а также преимущества, которые получает Украина от таких видов сотрудничества с альянсом.

Ключевые слова: военно-морская операция, противодействие пиратству, «Гетьман Сагайдачный», фрегат, НАТО, сотрудничество, контингент.

Romaniuk Nataliya, Vlasiuk Yuliya. Operation “Ocean Shield”: Ukraine’s Contribution to the Fight Against Maritime Piracy. The article considers the general features of naval NATO operation “Ocean shield” which established the fight against piracy near the Horn of Africa, the Gulf of Aden and Somali coast as its main goal. Particular attention is paid to the participation of Ukraine in the operation. The analysis of specific tasks and goals of Ukrainian side is given, and time, territorial frameworks and forms of participation of Ukrainian naval forces in the operation are presented. The effectiveness of NATO operation and advantages for Ukraine are examined.

Key words: naval operation, fight against piracy, “Hetman Sahaidachnyi”, frigate, NATO, cooperation, contingent.

Стаття надійшла до редколегії
04.09.2014 р.

УДК 327

**Мар’яна Прокоп
Івона Галевська**

Російсько-білоруські відносини в контексті будівництва Союзної держави

У статті проаналізовано динаміку російсько-білоруських відносин у контексті Союзної держави. Автори дослідили, як реалізація Союзної держави впливає на відносини між Росією і Білоруссю. Значну увагу приділено нормативно-правовій базі співробітництва, взаємній напруженості у двосторонніх відносинах та перспективам співпраці між країнами.

Ключові слова: Російська Федерація, Республіка Білорусь, Союзна держава, Співдружність Незалежних Держав, зовнішня політика.

Постановка наукової проблеми та її значення. Крах Радянського Союзу детермінував нову епоху в системі міжнародних відносин, тому повністю змінилася обстановка Республіки Білорусь. Перед країною повстало завдання заново переглянути концепції зовнішньої політики. Уперше новий політичний проект Михайла Горбачова, уведений у листопаді 1990 р., передбачав створення нового федерального пакту. Свою думку мали висловити всі союзні республіки (шість республік відмовилися від участі в референдумі). Тим не менше, лише Білорусь, Таджикистан, Туркменістан, Киргизстан провели референдум, як і планували. Ще один проект М. Горбачов представив у серпні 1991 р., він полягав в утворенні Союзу Суверенних Республік, із яким погодилася більшість республік, але внаслідок перевороту М. Горбачов був відсторонений від влади, тому проект також не був зреалізований. Третьою спробою був політичний проект створення Союзу Суверенних Держав, але і на цей раз не було підписано документа. І лише 8 грудня 1991 р. постає Співдружність Незалежних Держав (СНД) – документ, який підписали Росія, Білорусь, Україна, а 21 грудня приєдналися інші республіки (за винятком країн Балтії та Грузії). Наступним кроком в інтеграції Білорусі та Росії була Угода, яку підписали 29 березня 1996 р. президенти Білорусі, Казахстану, Киргизстану, Російської Федерації. У ній ішлося про поглиблення інтеграції в економічній і гуманітарній сферах. Далекосяжні процеси інтеграції між Росією і Білоруссю почалися 2 квітня 1996 р., коли було підписано Угоду про асоціацію двох країн. У першу річницю з дня підписання 2 квітня 1997 р. було підписано Угоду про створення Союзної держави Росії і Білорусі. Що ж до Союзної держави, то, незважаючи на спільні інтереси країн і бажання співпраці, це було відмінне бачення інтеграції і реалізації своїх цілей. Тому постало питання про те, що російсько-білоруські відносини в контексті будівництва Союзної держави можуть мати три сценарії дії. Перший – позитивний, який полягав би в розвитку ефективного співро-